

20.8.2008

Dnro 1870/4/07

Beslutsfattare: Biträdande justitieombudsman Jukka Lindstedt

Föredragande: Justitieombudsmannasekreterare Mikko Sarja

BESLUT MED ANLEDNING AV ETT KLAGOMÅL ANGÅENDE DRÖJSMÅL VID HANDLÄGGNING AV EN BROTTSANMÄLAN

1 KLAGOMÅL

Klaganden bad i sitt 4.6.2007 daterade brev justitieombudsmannen undersöka Ålands polismyndighets förfarande vid handläggningen av en brottsanmälan. Han berättade att han den 14.12.2005 gjorde en brottsanmälan mot en före detta polisman som han ansåg vara skyldig till bedrägeri. Klaganden uppgav att polismyndigheten inte hade utrett saken, vilket han misstänkte berodde på att man ville skydda en före detta arbetskamrat.

---

3 AVGÖRANDE

3.1 Händelseförloppet

Klagandens 14.12.2005 daterade anmälan inkom per brev 24.1.2006 varvid den även registrerades i anmälningssystemet. Överkonstapel A registrerades som undersökningsledare 14.2.2006 och han utsåg överkonstapel B till utredare 18.2.2006. Den person som enligt anmälan var misstänkt ombads ge ett bemötande som inkom till polismyndigheten 22.12.2006. A gjorde därefter 28.12.2006 i enlighet med förundersökningslagens 4 § 4 mom. en framställan till landskapsåklagaren om avslutande av förundersökningen. Ledande landskapsåklagare samtyckte emellertid inte till A:s framställan utan beslöt att förundersökningen skall fortsätta. Ärendet återkom från landskapsåklagarämbetet 25.9.2007.

Enligt informationen från Ålands polismyndighet (1.4.2008) har man sedermera den 16.12.2007 sänt ärendet till landskapsåklagaren för åtalsprövning. Enligt landskapsåklagarämbetets kompletterande utredning (9.5.2008) hade ärendet (dnr R 07/584) inkommit till ämbetet den 21.12.2007 och det hade fördelats till landskapsåklagaren den 11.1.2008. I slutet av februari eller början av mars 2008 hade kommissarien vid Ålands polismyndighet kontaktat landskapsåklagaren och meddelat att en motanmälan hade gjorts mot klaganden i samma ärende. Dessutom hade kommissarien framställt ett önskemål om att landskapsåklagaren skulle vänta med åtalsprövningen tills polisen hade blivit färdig med utredningen på basis av motanmälan. Enligt uppgift från kommissarien den 7.5.2008 väntades utredningen bli klar vecka 19/2008.

3.2

Polismyndighetens förfarande

3.2.1

Utredningar

Överkonstapel A hade vid uppföljning av utredningen på hösten konstaterat att målsägandeförhör inte hade verkställts. Därför hade han per telefon begärt genmäle av den person som anmälan var riktad mot. Genmälet ankom den 22.12.2006. På grund av det tillgängliga materialet beslöt överkonstapel A att ärendet var av den karaktär att en framställan om avslutande av förundersökning borde göras till åklagaren.

Enligt överkonstapel B – som var utredaren i ärendet – låg klagandens anmälan i gruppens s.k. b-lans, enligt polismyndighetens prioritet. Efter sin sommarsemester år 2006 diskuterade B ärendet med undersökningsledaren (A) som gjorde ovannämnda beslut.

Enligt polismästaren hade ärendet inte prioriterats vid brottsmålsavdelningen. Arbetsbelastningen hade tidvis varit hög för utredare och undersökningsledare. Därför hade en prioritetsordning för ärendena uppgjorts och följts. Trots detta ansåg polismästaren att en handläggningstid på 11 månader var lång för detta ärende.

3.2.2

Bedömning

Behandlingstiden

Enligt 3 § i polislagen för landskapet Åland skall polisen utföra sina uppgifter på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt och i den angelägenhetsordning som förhållandena kräver. Enligt förundersökningslagens 6 § skall förundersökning göras utan onödigt dröjsmål.

Jag konstaterar för det första att någon allmän tidsgräns inte kan uppställas för förundersökning. Den godtagbara undersökningstiden beror i det enskilda fallet på ärendets särdrag, t.ex. dess art och omfattning. Vid bedömningen av ärendet skall det också beaktas om det under behandlingen kan påvisas ha förekommit passiva, dvs. objektivt sett händelselösa perioder som kan härledas till en viss myndighet.

Också de resurser som står till buds har naturligtvis betydelse för den tid som förundersökningen tar i anspråk. Det är då skäl att rationellt överväga både inriktningen av polisens resurser och dimensioneringen av åtgärderna. Polisens måste sålunda ställa sina uppgifter i angelägenhetsordning, vilket innebär att förundersökningar som bedöms vara mindre brådskande får vänta på sin tur.

I den juridiska litteraturen har det konstaterats att myndigheterna har rätt att senarelägga uppgifter och uppdrag som med beaktande av deras art och skyddsintresset bör kunna utföras efter viktigare uppgifter. Å andra sidan skall sådana uppgifter prioriteras som är väsentliga med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna samt samhällets helhetsintresse (Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2005, s. 74–75).

Det är vanligt att polisen utför preliminära undersökningar eller mottar utredningar från parter för att bedöma förundersökningströskeln. Det beror på sakens särart, hurdana åtgärder polisen vidtar och hur krävande de är. Trots detta är det ändå klart att – även det inte ännu är fråga om egentlig förun-

dersökning – ovannämnda utredningsarbete måste utföras i enlighet med principen i förundersökningslagens 6 §, dvs. utan onödigt dröjsmål.

I det aktuella fallet gjorde polisen sin framställan till åklagaren efter 11 månader. Det hör till polisens ändamålsenlighetsprövning hur polisen ställer sina uppgifter i angelägenhetsordning. På grund av de inhämtade utredningarna drar jag å ena sidan den slutsatsen att polisen under år 2006 i och för sig hade godtagbara skäl att prioritera sina uppgifter. Å andra sidan konstaterar jag ändå att med beaktande av de få undersökningsåtgärder som vidtogs och slutresultatet av åklagarens beslut kan behandlingstiden anses ha varit alltför lång. Därför anser jag att polisen inte behandlade saken utan onödigt dröjsmål och förfor således felaktigt.

Jäv

Beträffande klagandens tvivel att polismyndigheten inte hade utrett saken eftersom man ville skydda en före detta arbetskamrat konstaterar jag följande. Enligt förundersökningslagens 14 § 2 mom. skall förundersökningen av brott som en polisman misstänks ha begått alltid ledas av allmänna åklagaren, med undantag för ärenden som behandlas som ett ordningsbotsärende eller i strafforderförfarande. Syftet av förfarandet är att försäkra förundersökningens opartiskhet.

Enligt polismästarens utredning hade den person som brottsanmälan var riktad mot varit anställd vid Ålands polisdistrikt under tiderna 1.6–31.8.1995 samt 1.6.1996–29.2.2000. Nu är det alltså inte fråga om ett s.k. polisbrott utan man måste bedöma saken på grund av förundersökningslagens bestämmelser om jäv (16 §). Enligt paragrafens 1 mom. (punkt 6) är en undersökningsledare eller utredare jävig om tilltron till hans opartiskhet av andra särskilda skäl äventyras.

Endast den omständigheten att den misstänkte hade nästan sex år tidigare varit anställd vid samma polisdistrikt som undersökningsledaren och utredaren räcker inte till det att det skulle finnas anledning att misstänka felaktigt förfarande. Därför föranledde skrivelsen inga ytterligare åtgärder i detta hänseende.

3.3

Landskapsåklagarämbetets förfarande

3.3.1

Utredningen

Polisens (A) framställan om avbrytande av förundersökningen gjordes till landskapsåklagare B som hade tjänstgjort som chef för landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland under perioden 1.11.2003–9.4.2007. Framställan i det nu aktuella ärendet jämte ett antal andra motsvarande framställningar hade påträffats vid en inventering av B:s handlingar i maj 2007.

Ledande landskapsåklagare som har verkat som ledande landskapsåklagare fr.o.m. den 10.4.2007 kunde inte ta ställning till varför landskapsåklagaren B inte hade behandlat överkonstapel A:s framställan fram t.o.m. den 9.4.2007. Orsaken till att framställan inte hade handlagts efter den 9.4.2007 och fram till den 25.9.2007 var för det första den att existensen av framställan inte hade blivit känd förrän i maj 2007 och för det andra den att framställan inte hade kunnat ges hög handläggningsprioritet med beaktande av den katastrofala ärendesituationen i landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland. Ämbetet (ledande landskapsåklagare samt landskapsåklagare A) hade varit tvunget att prioritera de mest akuta gamla ärendena. Senare har det skett en markant förbättring av åtalsprövningstiderna inom landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland.

3.3.2

Bedömning

Även åklagarämbetet har rätt att prioritera sina uppgifter och således hör det till ämbetets ändamålsenlighetsprövning hur det ställer sina uppgifter i angelägenhetsordning. Justitieombudsmannen kan inte befatta sig med hur en myndighet utövar sin prövningsrätt, om denna inte har överskridits eller missbrukats. På grund av den inhämtade utredningen drar jag å ena sidan den slutsatsen att landskapsåklagarämbetet – på grund av arbetsmängden och begränsade resurser – hade i och för sig haft godtagbara skäl att prioritera sina uppgifter. Efter motanmälan mot klaganden var det även ändamålsenligt att vänta med åtalsprövningen så som polisen hade önskat.

Å andra sidan konstaterar jag ändå att den omständigheten att behandlingen av det aktuella ärendet redan till följd av polismyndighetens förfarande hade fördröjts, kunde enligt min åsikt för undvikande av ytterligare dröjsmål bättre ha beaktats särskilt då ärendet i början av 2008 – innan motanmälan hade gjorts – prioriterades vid landskapsåklagarämbetet. På grund av motanmälan behandlings vid polismyndigheten hade åtalsprövningen i klagandens ärende nämligen ännu blivit fördröjd.

Min slutsats är ändå att det inte finns tillräckliga rättsliga grunder för en sådan bedömning att ledande landskapsåklagare eller landskapsåklagare A skulle ha försummat sina skyldigheter så att klagomålet borde föranleda andra åtgärder än att jagfäster landskapsåklagarämbetets uppmärksamhet vid ovannämnda synpunkter.

4

ÅTGÄRDER

Jag meddelar Ålands polismyndighet min uppfattning om dess förfarande i enlighet med vad som framgår av avsnitt 3.2.2.

Samtidigt fäster jag landskapsåklagarämbetets i landskapet Åland uppmärksamhet vid de synpunkter som framgår av avsnitt 3.3.2.

I detta syfte sänder jag ovannämnda myndigheter en kopia av detta beslut.